

Thực trạng và triển vọng phát triển sản xuất giấy bao bì ở Việt Nam

DINH MAI THANH*

Trong những năm gần đây, nhu cầu sử dụng giấy bao bì ngày càng tăng cao, không chỉ đối với lĩnh vực sản xuất đóng gói, mà còn cả trong tiêu dùng hàng ngày. Mặc dù vậy, lượng sản xuất giấy bao bì của các doanh nghiệp giấy Việt Nam vẫn chưa đáp ứng được nhu cầu và còn nhập khẩu khá nhiều. Bài viết phân tích thực trạng này, qua đó kiến nghị giải pháp phát triển giấy bao bì ở Việt Nam.

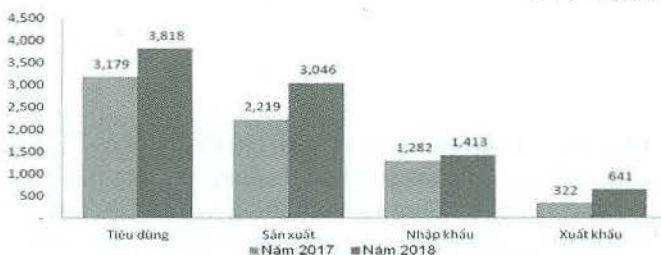
THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN SẢN PHẨM GIẤY BAO BÌ VIỆT NAM

Với quy mô dân số hơn 96 triệu dân, cùng sự phát triển hệ thống bán lẻ rộng khắp, Việt Nam là mảnh đất màu mỡ cho các nhà đầu tư phát triển của ngành công nghiệp đóng gói bao bì trong nước. Hơn nữa, Việt Nam cũng có sức hút mạnh mẽ các nhà đầu tư trên thế giới xây dựng nhà máy sản xuất bao bì, vì có những lợi thế riêng về thị trường, nguồn nhân lực cạnh tranh và môi trường đầu tư ngày càng cải thiện.

Thực tế cho thấy, ngành giấy Việt Nam nói chung và giấy bao bì nói riêng trong những năm gần đây đạt tốc độ tăng trưởng khá mạnh, riêng giấy bao bì là 15%/năm, do hoạt động xuất khẩu của một số ngành, như: linh kiện điện tử, da giày, dệt may... phát triển kéo theo nhu cầu sử dụng bao bì tăng. Theo Hiệp hội Giấy và Bột giấy Việt Nam, năm 2018, tổng lượng tiêu thụ giấy làm bao bì đạt sản lượng 3,8 triệu tấn, chiếm tỷ trọng 77,2% các loại giấy tiêu dùng, tăng 20% so với cùng kỳ. Cũng trong năm 2018, sản xuất giấy làm bao bì đạt sản lượng 3,046 triệu tấn, chiếm 81,3% tỷ trọng sản xuất các loại giấy, tăng trưởng 37,0% so với cùng kỳ và thiết lập mức tăng trưởng cao nhất về lượng sản xuất trong lịch sử ngành giấy Việt Nam.

HÌNH: THỊ TRƯỜNG GIẤY LÀM BAO BÌ VIỆT NAM NĂM 2017-2018

DVT: Nghìn tấn

Nguồn: Hiệp hội Giấy và Bột giấy Việt Nam (2019)

Xuất khẩu giấy bao bì năm 2018 tăng mạnh, đạt 641.000 tấn, chiếm tỷ trọng 79,2% trên tổng lượng các loại giấy. Nhập khẩu giấy bao bì đạt 1,413 triệu tấn, chiếm 68% trên tổng các loại giấy và tăng 10% so với năm 2017. Số liệu được mô tả cụ thể tại Hình.

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả trên, thì việc phát triển sản phẩm giấy bao bì ở Việt Nam còn nhiều khó khăn. Nhiều sản phẩm chưa có thiết kế bắt mắt, khá giống nhau, hình thức ngoài bao bì chưa gắn liền với nội dung bên trong của sản phẩm. Phần chữ, màu sắc và hình ảnh trên bao bì chỉ mang tính thông tin, tính thẩm mỹ thấp và thiếu sự tương tác với tính chất và đặc điểm của sản phẩm.

Chất liệu bao bì của mỗi chủng loại sản phẩm cũng chưa được chú trọng và đầu tư phù hợp. Mặt khác, nhiều cơ sở sản xuất bao bì chỉ chạy theo lợi nhuận, mà không quan tâm nhiều đến công tác xử lý môi trường; chưa mặn mà nghiên cứu và sử dụng những nguyên vật liệu thân thiện với môi trường trong quá trình sản xuất bao bì. Một trong những nguyên nhân hàng đầu là vấn đề xử lý ô nhiễm môi trường trong quá trình sản xuất. Theo thống kê của Hiệp hội Giấy và Bột giấy Việt Nam, đa số các doanh nghiệp sản xuất giấy bao bì có quy mô công suất nhỏ (<10.000 tấn/năm) nằm rải rác, không tập trung, dây chuyền sản xuất lạc hậu, chính vì vậy công nghệ, thiết bị và quản lý sản xuất quá trình xử lý chất thải vẫn còn nhiều khó khăn.

Các doanh nghiệp giấy Việt Nam cũng đang chịu áp lực cạnh tranh từ phía doanh

* Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội

ngành FDI. Với ưu thế là các doanh nghiệp lớn, nguồn vốn mạnh, công nghệ, thiết bị tiên tiến, nên đây là thách thức không nhỏ đối với các doanh nghiệp giấy nội địa. Trong sản lượng 3,046 triệu tấn bao bì giấy năm 2018, thì mức này chủ yếu đến từ các doanh nghiệp FDI, như: Lee & Man, VinaKraft, Chánh Dương và một phần từ doanh nghiệp Việt Nam.

Mặt khác, nguyên liệu giấy tái chế, sản xuất không ổn định, phụ thuộc vào nhập khẩu. Theo Hiệp hội Giấy và Bột giấy Việt Nam (2019), sản xuất giấy làm bao bì ở Việt Nam chủ yếu là giấy các tông lớp sóng và lớp mặt, lớp mặt trắng (white-top liner) từ giấy tái chế, giấy làm bao bì xi-măng cấp thấp, sản xuất giấy bia tráng phủ (coated duplex) khoảng 40.000 tấn/năm, còn lại nhập khẩu đến 84%. Thời gian gần đây, sự chông chéo trong khâu quản lý phế liệu nhập khẩu dẫn đến nguồn nguyên vật liệu đầu vào khan hiếm, ảnh hưởng tới hoạt động sản xuất, kinh doanh của các doanh nghiệp sản xuất giấy.

MỘT SỐ KIẾN NGHỊ

Với sự tăng trưởng thương mại điện tử, xu hướng sử dụng bao bì thông minh, xu hướng sử dụng sản phẩm tuần hoàn, thân thiện môi trường, thì nhu cầu giấy bao bì vẫn được dự báo là tăng trưởng mạnh. Đây là cơ hội cho các doanh nghiệp sản xuất giấy bao bì Việt Nam. Do đó, để phát triển sản phẩm giấy bao bì, cần chú ý một số vấn đề sau:

Đối với Nhà nước và Hiệp hội Giấy và Bột giấy Việt Nam

Các doanh nghiệp sản xuất giấy Việt Nam chủ yếu có quy mô công suất nhỏ, nên Hiệp hội Giấy và Bột giấy cần giữ vai trò đầu tàu giúp gắn kết các doanh nghiệp với nhau, tạo ra sân chơi bình đẳng cho doanh nghiệp, đồng thời thay mặt các doanh nghiệp thành viên bảo vệ quyền lợi khi có mâu thuẫn. Ngoài ra, Hiệp hội cần thực hiện chức năng đại diện kiến nghị, tư vấn với Chính phủ những chính sách phù hợp cho sự phát triển chung của ngành.

Về phía các cơ quan quản lý nhà nước, trước hết cần xây dựng định hướng phát triển mới cho ngành giấy Việt Nam (do Quy hoạch phát triển ngành công nghiệp giấy Việt Nam đến năm 2020 sắp hết hiệu lực). Ngành giấy là một trong những ngành gắn liền với hoạt động khai thác, do vậy Nhà nước cần có quy hoạch phát triển và hỗ trợ hợp lý, hướng tới phát triển bền vững, tránh mất cân bằng sinh thái và giảm ô nhiễm môi trường.

Đồng thời, cần xây dựng bộ tiêu chuẩn kỹ thuật môi trường hợp lý và đồng bộ để giúp các doanh nghiệp có được định hướng sản xuất phù hợp. Khi vấn đề môi trường không còn là gánh nặng, thì doanh nghiệp mới tập trung nâng cao được năng lực cạnh tranh cho sản phẩm của mình.

Ngoài ra, cần chú trọng tuyên truyền để nâng cao nhận thức của người dân đối với việc thu gom phế liệu, bảo vệ môi trường. Phân loại rác thải ngay từ cơ sở sẽ làm giảm được chi phí xử lý môi trường, như vậy vừa giúp doanh nghiệp sản xuất hiệu quả vừa giảm ô nhiễm môi trường, hướng tới hoạt động sản xuất xanh.

Đối với các doanh nghiệp sản xuất giấy bao bì

Một là, nâng cao năng lực cạnh tranh của sản phẩm bằng cách đa dạng hóa sản phẩm. Trong bối cảnh rác thải nhựa đang là một vấn đề nóng, gây ô nhiễm môi trường, thì việc chuyển hướng thị trường sang sử dụng các sản phẩm khác như giấy cũng là cơ hội để các doanh nghiệp sản xuất giấy bao bì đưa các sản phẩm mới vào thị trường. Các sản phẩm này có thể là các loại túi đựng, ống hút, hộp đựng... Khi đó, doanh nghiệp cần tập trung nhiều cho nghiên cứu thị trường, nghiên cứu thiết kế bao bì nhằm mang lại giá trị cộng thêm cho doanh nghiệp. Việc thực thi đúng đắn sẽ giúp doanh nghiệp phát kiến ra mẫu mã bao bì phù hợp cho sản phẩm, từ đó giúp phát triển thương hiệu, thu hút và duy trì khách hàng.

Hai là, nâng cao chiến lược quảng bá hình ảnh cho sản phẩm. Hầu hết các doanh nghiệp sản xuất giấy bao bì hiện nay có rất ít hoạt động này. Do vậy, trong thời gian tới, các doanh nghiệp giấy phối hợp với Hiệp hội Giấy và Bột giấy Việt Nam cần đẩy mạnh hoạt động giao lưu, quảng bá hình ảnh và sản phẩm ra thị trường quốc tế nhiều hơn nữa.

Ba là, đổi mới công nghệ sản xuất. Các doanh nghiệp sản xuất giấy Việt Nam đa phần còn sử dụng các dây chuyền sản xuất cũ, điều này làm giảm năng lực cạnh tranh của sản phẩm, hiệu suất thấp, tác hại môi trường. Đổi mới công nghệ sẽ giúp cho sản phẩm của doanh nghiệp có sức cạnh tranh, tạo ra giá trị cao hơn, đồng thời hạn chế tình trạng ô nhiễm môi trường. Do đó, các doanh nghiệp cần chú trọng yếu tố khoa học, công nghệ trong quá trình sản xuất giấy bao bì. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hiệp hội Giấy và Bột giấy Việt Nam (2019). *Thị trường giấy năm 2018 và dự báo năm 2019*, truy cập từ <http://vppa.vn/thi-truong-giay-nam-2018-va-du-bao-nam-2019/>
2. PVinh (2019). *Ngành giấy: nhiều cơ hội, thiếu "nền tảng" bứt phá*, truy cập từ <http://tapchicongthuong.vn/bai-viet/nganh-giay-nhieu-co-hoi-thieu-nen-tang-but-pha-61226.htm>